

V drugi sekciji je bilo glavno poročilo: „Narodni vzhovave školstvi.“ Referent Fr. V. Moravec, mešč. učitelj v Pragi.

a) Referati: Jednotny duch ve školstvi. Ref. Fr. V. Moravec.

b) Vliv naroda na školstvi. Ref. Jos. Smrtka.

c) Svobodné školstvi a sprava škol. Ref. K. V. Tuček.

d) Uprava učebnych osnov a předmětů. Ref. Jos. Pešek.

e) Vynčovani předmětů:

1. Jazyk vynčovaci. Ref. J. Müller in Jar. Petr.

2. Dejepis. Ref. L. Horak.

3. Přidopis, zemepis, matematika. Ref. Ad. Obst.

4. Kreslení. (Risanje.) Ref. Jos. Sova.

5. Zpěv a hudba. Ref. K. Pospíšil.

6. Telovik. (Telovadba.) Ref. V. Švacha in V. Braun.

V tretji sekciji je bilo glavno poročilo: „Narodni vzhova mimoškolska (izvenškolska).“ Referent Simon Němec, starosta „Slezke učit. zveze“.

Subreferati:

a) Vychova v rodině pro společnost a společnost pro samovychovu. Referentinja A. Gebauerova.

b) Vedecke a umelecke pusobení vychovne. Ref. Kaz. Talpa.

c) Zajem veřejnosti o narodne-vychovne otázky. Ref. Ot. Skypala.

Vsi predavatelji so prav častno izvršili svoje naloge in naravnost občudovali smo to vztrajnost in pazljivost kakor tudi razboritost češkega učiteljstva, ki je v natlačeno polnih dvoranah vztrajalo od 3. ure popoldne do pol 7. ure zvečer. Ni nastala brez prave podlage znana prislovica: Žilav je češki narod! — In narodu, ki ima tako žilavo učiteljstvo, je pač prisojeno igrati glavno ulogo med ostalimi slovanskimi narodi.

Slavnostna predstava „Prodane neveste“ v Narodnem gledališču na čast slovanskemu učiteljstvu.

Dostojno in pravično opisati te predstave nikakor ne moremo, zakaj tako predstavo se more le uživati s pravim užitek menda edino le na klasičnih tleh tako muzikalično izobraženega naroda kakor je češki. — Vstopnice za ta slavnostni večer so bile že razprodane v nedeljo 9. avgusta, a kdor je dobil kako vstopnico v ponedeljek, dne 10. avgusta, jo je dobil pač le s posredovanjem nadvse ljubeznivega češkega učiteljstva.

„Narodni divadlo“ — po tem vzoru je menda zidano tudi ljubljansko slovensko gledališče — je pač zidano po najstrožjih zahtevah muzikaličnih postav, zakaj najtišji pianissimo se čuje v zadnjem prostoru najvišje galerije tako razločno kakor v fotelu prve vrste.

In kako se mora uživati godbo, nas je izredno dobro poučil obisk te predstave. Želeli bi, da pohite samo le k eni slični predstavi vsi oni obiskovalci ljubljanskega gledališča, ki menijo, da je kaka gledališka predstava upriporjena zaradi njih in zaradi njih obleke in frizur. Točno ob 7. uri se je gledališče zaprlo, in ko je dirigent Fr. Pícka dal znamenje s svojo taktirko, da je on tu, je občinstvo v pravem pomenu besede — umrlo za ta svet. Pozabilo je dihati. In prepričani smo, da bi čuli muho brenčati, ko bi bila le katera v gledališču. Vse oči so bile obrnjene v dirigenta in godce, ki so vsak posamezen zase umetnik. In ta dirigent! Živa godba menda mu obvladuje vsaka mišica drug glas.

Pred predstavo je govoril za ta večer nalašč sestavljeni prolog k „Prvim sjezdu slovanskeho učiteljstva“ tovariš Bohdan Skála, ki ga je spenil Jan Rokyta in ki se nahaja v „slavnostnem listu“, izdanem za te dneve in o katerem prinesemo še posebno poročilo.

O predstavi sami ne pišemo strokovne kritike, zakaj vobče je bilo mnenje tistega večera in drugega dne, da je bila predstava nekaj popolnega, ki je zadovoljila tudi najstrožjega kritika; in slično je bilo mnenje mnogih časopisov, ki smo jih pregledali.

Češki narod se pač lahko kosa s svojimi predstavami v „Narodnem divadlu“ z vsako predstavo nemških dunajskih gledališč in to dejstvo je menda glavni vzrok, zakaj rohné dunajski nacionalci tako proti češkim predstavam na Dunaju.

V torek, dne 11. avgusta, so nadaljevale vse tri sekcije svoja predavanja, in sicer od 8. do 11. ure popoldne, a ob 11. uri je bil glavni zbor „Češke učiteljske zveze“, kjer so se sprejeli soglasno, oziroma z malimi spremembami predlagani predlogi glavnih referentov.

Popoldne ob pol 3. uri smo poleteli skupno v razstavo. Bilo nas je nad 1500 in to zgolj učiteljstvo. Pogled na to pestro množico je bil kaj slikovit, zakaj opazil si tu mnogo narodnih noš raznih slovanskih narodov, posebnost krasne so bile noše slovaških učiteljev. Škoda, da smo Slovenci popolnoma pozabili svoje noše, a upajmo, da popravimo to leta 1910, ko poletimo med brate Poljake. Takrat bodi naša deviza: V narodnih nošah.

Pri glavnem vходу nas je iskreno pozdravil predsednik ces. svetnik L. Bondy, da nam ta razstava nudi nekaj malega neznanega, ker je razstava le bolj lokalnega pomena, a upa, da obiščemo matičko Prago tudi takrat, ko napravi ves češki narod svojo razstavo.

Toplo se mu je zahvalil za ta nagovor predsednik Zveze čeških učiteljskih društev, deželni poslanec in učitelj J. Černý, poudarjaje, da hočemo ponesti domov zavest, da bomo delovali po onih gospodarskih in socialnih načrtih, ki se jih tu ogledamo — med narodom, za večji njegov procvit.

O razstavi objavimo prilično nekaj podrobnejših črtic, zakaj obširneje opisavati razstave ne moremo, ker nam ne dopušča skromno odmerjen prostor. (Dalje.)

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodono naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani. registrirana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca septembra: K 160.792.60.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znakih. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Proti nameščanju nemških učiteljev na goriških srednjih šolah.

Interpelacija deželnega poslanca A. Gabrščeka in tovarišev v goriškem deželnem zboru na Nj. Vzvišenost gospoda ministra za uk in bogočastje.

Odkar ima poknežena grofovina Goriška in Gradiška deželni zbor, so se oglašali zastopniki obeh narodnostih s protesti proti srednjim šolam v nemškem jeziku, ki nam je tuj in nima v naši deželi domovne pravice. Od l. 1863. do današnjih dni je bilo že nešteto sklepov deželnega zbora, ki so pozivljali visoko c. kr. vlado, naj uredi srednje šole po željah in potrebah ljudstva, ki so mu namenjene. Toda vse avstrijske vlade so žaljivo prezirale dosedanje sklepe in resolucije našega deželnega zbora, in šole so ostale nemške.

Toda c. kr. učna uprava je dokazovala ves čas še na posebne načine, da naravnost sovražno nasprotuje željam in potrebam ljudstva naše dežele.

Težave, ki jih napravlja pouk v tujem nemškem jeziku, pomnožuje učna uprava z nemškimi profesorji, ki jih samovoljno vsiljuje na naše srednje šole. Namesto profesorjev, ki poznavajo deželo in umejo šege, navade in dušo obeh narodov v deželi, namesto učiteljev, ki bi šli slovenski in italijanski mladini na roko na pouku tolikih predmetov v tujem jeziku, nam pošilja trde Nemce, ki ne umejo nobene deželne jezika in po navadi govore celo neumljiva nemška narečja. Ti so potem najusodnejši zatiralci naše mladine.

Ali kar še povečuje sovražno samovoljo c. kr. osrednje učne uprave, je dejstvo, da pošilja v našo deželo učitelje, ravnatelje in nadzornike samovoljno brez razpisa, brez zakonitega pretresanja in predlogov od strani c. kr. deželnega šolskega sveta, ki ima po zakonu vendar prvo skrb za šolstvo v de-

želi in je dolžnost c. kr. učne uprave, da upošteva predloge c. kr. deželnega šolskega sveta, ta pa želje in potrebe ljudstva, ki jih pozna bolje nego osrednja učna uprava.

V zadnjih dneh je c. kr. učna uprava zopet grešila proti c. kr. deželnemu šolskemu svetu, proti dostojanstvu cesarskega namestnika, proti željam in potrebam ljudstva.

Tako je poslala na goriško realno nekega dr. Binderja, ne da je bila razpisana ta služba in ne da je podal kak predlog naš deželni šolski svet. Dr. Binder je bil prej stotnik na kadetski šoli v Pragi in došel je v Gorico edino po samovoljni odredbi osrednje učne uprave.

Na goriško gimnazijo je došel neki dr. Kreisel kot provizoričen učitelj. Da taki provizoričnosti sledi definitivnost, je stara praksa učne uprave, ko hoče svojim ljubljencem preskrbeti službe v tujih deželah, kjer sicer ničesar iskati nimajo in kjer krivično izpodrivajo domačine. — Dr. Kreisel je nam domestil dr. Gustava Hemetsbergerja, o katerem se širi govorica, da ga je učna uprava le zaraditega odpoklicala za nekaj časa iz Gorice, da bi nam ga pozneje vrnila za ravnatelja, češ, on je že toliko in toliko časa služboval na goriški gimnaziji. — Tudi ta dr. Kreisel je došel v Gorico brez vednosti c. kr. šolskega sveta.

Istotako je c. kr. učna uprava žaljivo prezrla c. kr. deželni šolski svet z začasno namestitvijo ravnatelja dr. Gniersa iz Pulja na realno v Gorici. Ta služba tudi ni bila razpisana in je torej bila odvzeta mnogim sposobnim profesorjem možnost, da bi kompetovali na to mesto, do katerega imajo veliko več pravice in imajo tudi več sposobnosti nego 35 let mladi dr. Gniers.

In istotako se raznaša novica, da je c. kr. osrednja učna uprava samovoljno določila za c. kr. nadzornika na srednjih šolah prof. Streinza, ki je ostal prebivalstvu na Goriškem obeh narodnosti v najžalostnejšem spominu od takrat, ko je bil tu krut zatiralec naše mladine. Nešteto uničenih ekzistenc proklinja njegov spomin. In tega moža naj c. kr. osrednja učna uprava vsili za nadzornika v deželo, kjer nemščina niti deželni jezik ni?

Opuščamo za to priliko podrobnejšo sliko naših srednjih šol in odložimo na poznejšo dobo razpravo in sklepanje o presnovi vseh naših srednjih šol, učiteljstva in vadnic ter odločno zahtevamo od Nj. Vzvišenosti gospoda ministra za uk in bogočastje v najkrajšem času jasen in točen odgovor na ta-le vprašanja:

1. Kako more Vaša Vzvišenost opravičiti samovoljno imenovanje dr. Binderja profesorjem na realki, dr. Kreisela začasnim učiteljem na gimnaziji, dr. Gniersa začasnim ravnateljem na realki, namerovano imenovanje prof. Streinza za c. kr. nadzornika za srednje šole, in to brez razpisa, brez predlogov c. kr. deželnega šolskega sveta, brez upoštevanja dejstva, da v naši deželi nemščina niti deželni jezik ni in da so srednje šole namenjene le slovenski in italijanski mladini?

2. Ali hoče Vaša Vzvišenost takoj popraviti kričečo krivico, storjeno z opisano samovoljnostjo, ter odpoklicati imenovane gospode iz naše dežele?

3. Ali hoče Vaša Vzvišenost z naprej vsako službo pravilno razpisati, počakati predloge c. kr. deželnega šolskega sveta ter na to imenovati na naše srednje šole le take učitelje, ravnatelje in nadzornike, ki so povsem večji deželnih jezikov, davši prednost domačinom ali sorojakom?

V Gorici, dne 23. septembra 1908.

Vsem krajnim šolskim svetom na Spodnjem Štajerskem.

Izvršujoč sejin sklep krajnega šolskega sveta na Gorici z dne 17. septembra 1908 se z ozirom na sirove napade Nemcev na Slovence v Ptuj dne 13. sept. 1908 ter s posebnim ozirom na to, da so bili napadeni družbeniki, oziroma skupščinarji slovenske šolske družbe sv. Cirila in Metoda, javno razglasa, da se čutijo udje imenovanega krajnega šolskega sveta

kot korporacija in del slovenskega naroda do dna duše užaljene ter protestirajo ogorčeno zoper divje početje Nemcev.

Na nezaslišano javno zasramovanje, zaničevanje, telesno in gmotno poškodovanje Slovencev zahteva naša užaljena zavednost za svoje napadene brate in sestre primernega zadoščenja. V dosego tega namena prosi podpisani krajni šolski svet vse krajne šolske svete po Sp. Štajerskem sledeče:

1. Vsi krajni šolski sveti po Sp. Štajerskem naj odslej naprej naročajo za sebe in svoja šolska vodstva vse tiskovine, knjige in uradne potrebščine le pri slovenskih tiskarjih. Osebito se naj blagovolijo krajni šolski sveti ptujskega, ormoškega, ljubomerskega in gornjeradgonskega okraja ozirati na slovenskega trgovca s tiskovinami in papirjem g. Petersiča v Ptuj.

2. Z ozirom na obžalovanja vredno dejstvo, da c. kr. okrajno glavarstvo v Ptuj ni hotelo na intervencijo drž. poslancev dr. Ploja in Robleka odrediti orožnikov v obrambo trpinčenih Slovencev in ker niso c. kr. državne oblasti storile nikakršnega koraka v varstvo in obrambo Slovencev, naj odslej naprej vračajo vsi krajni šolski sveti v smislu določb člena XIX. državnega osnovnega zakona z dne 21. dec. l. 1867., drž. zak. št. 142, okrajnim šolskim svetom vsako pismo, ki nima zunaj na ovitku slovenskega naslova in drugih slovenskih napisov, istotako vsako samonemško tiskovino in nemške dopise tako dolgo, dokler ti uradi ne ustrezajo v vsem obsegu zakoniti ravnopravnosti slovenskega jezika.

V smislu razsodbe državnega sodišča z dne 3. jul. 1906, št. 264, imajo vse tuzemske korporacije in društva, torej tudi krajni šolski sveti pravico zahtevati, naj jim državni in deželni uradi ter oblastni sploh izvršujejo jezikovno ravnopravnost, ki je slovenskemu narodu s členom XIX. prej omenjenega zakona zagotovljena.

Ako se temu upirajo, smo upravičeni in dolžni, jih k temu z odporom prisiliti.

3. Vsi udje krajnih šolskih svetov naj blagovolijo darovati družbi sv. Cirila in Metoda primerne zneske ter naj odprejo v ta namen zbirko pri svojih sosedih, prijateljih in znaneih. Zbirke se naj priobčujejo po časopisih.

Tako se naj iz nemških napadov spleta za Nemce korobač in bič, a za nas venec zavednosti, da bodo spoznali, da je Slovenec ravnopraven in zaveden državljan!

Za vsako našo razžaljenje si iščimo častnega zadoščenja.

Krajni šolski svet v Gorici, dne 17. septembra 1908.

Načelnik: Josip Praznik.

Narodni grehi.

Stari Germani so častili bogove pod hrasti, Slovani pa pod lipami. Menda prihaja odtod, da smo Slovani mehki kakor lipov les. Osebito Slovenci se zavedamo šele tedaj, ko nam da nasprotnik po glavi. Ko pa se glava začeli, smo pa zopet — lipov les.

Žal, da je tudi med učiteljstvom dobiti takega lipovega lesa. To so tisti, ki jim je vsaka stvar malenkost. Za danes omenjam na kratko tri malenkosti:

1. Šolski zvezki tujih firm. Ko je pred nekaj leti slovanski umetnik — goslar K. — hotel „prirediti v Lincu koncert, mu tega Nemci niti pustili niso. Moral je pobrati „šila in kopita“ pa oditi. Kranjski slovenski učitelji pa pošiljamo denar za zvezke v Linc, ker nimamo — domačega blaga!

2. Nemški, oziroma latinski alfabet za žen. roč. dela. Kako lepo pristuje slovenski učiteljci, ko poučuje zaznamovanje žen. roč. del po tujem alfabetu! X, Y, W; kako so lepi in pa — praktični! Priredila, založila in izdala gospa Milena Kiferle (rod. Hrvatica), uč. žen. roč. del v Medvodah, „Slovensko abecedo“ za znamovanje. Koliko učiteljci pa je — zlasti na Kranjskem — ki se za to domače podjetje ne brigajo, bi znala morda povedati g. založnica!

3. Malomarnost v govorjenju. Kako radi nekateri rabijo kake nemške citate! In kako to drži! — Potem pa v šoli tisti ljubi „ja“ ali celo „jo“!

Povejmo mladini, koliko Slovanov-bratov imamo, in skoro vsi rabijo besedico „da“. Ako

jo rabimo tudi mi, bodo jo tudi otroci s ponosom rabili. S tem več koristimo, kakor če na veseliceh kličemo „živio“, pri tem pa točemo „Kranjca“ po glavi.

Navedel sem tri malenkosti, ki pa nam ne smejo biti malenkosti. Narodna organizacija ne sme trpeti malenkosti!

Dogodki zadnjih dni v srečo Slovenije nam govore marsikaj.

Iz naše organizacije.

Skupne zadeve.

„Jubilejska samopomoč.“ Še 64 članov se ni odzvalo za slučaj smrti tovariša Abrama. Prosim, da izpolnijo svojo dolžnost in vpošljejo še poleg tega za slučaj smrti g. Božič torej 4 K 10 h. Drugi, ki so za slučaj Abram že vplačali, so dobili položnice, da vplačajo 2 K 10 h za zadnji slučaj g. Božič. Katerim nisem poslal položnice, imajo že vse plačano.

Ig, 1. oktobra 1908.

Franc Ks. Trošt,
t. č. predsednik.

Kranjsko.

Učiteljski krožek št. Vid pri Ljubljani ima svoj prvi letošnji sestanek 8. oktobra ob 2. uri popoldne na Šmarni gori. Prijatelji našega stanu: dobro došli! Na snidenje!

Štajersko.

Učiteljsko društvo za brežiški in sevniški okraj zboruje v nedeljo dne 11. oktobra t. l. ob pol 11. uri popoldne na Vidmu po sledečem vzporedju: 1. zapisnik; 2. društvene zadeve in razni nasveti; 3. poročilo o letošnji glavni skupščini „Zaveze“; 4. predavanje; 5. iz šolske prakse.

Pobirala se bo tudi udnina za Slov. Sol. Matico.

Ker je to zborovanje letos zadnje, se nadeja odbor polnoštevilne udeležbe. Odbor.

Srednješolski vestnik.

** V prvi razred mestne realke v Idriji je letos nanovo vstopilo 57 učencev, sedmi razred šteje 25 učencev, vseh učencev je s pripravljalnim razredom vred 318.

** Koprsko učiteljske. Dosedanji ravnatelj Bežek je obolel in se zdravi že par mesecev v zavodu za umobolne v Sv. Danelu pri Vidmu. Govori se, da bo ravnateljem koprškega učiteljskega imenovan okrajni šolski nadzornik Finžgar.

** Hrvaška gimnazija v Pazinu. V prvi razred hrvaške gimnazije v Pazinu se je letos vpisalo 46 učencev, od teh 5 deklic.

** Protest na namestništvo v Trstu so vložili istrski Hrvati proti temu, da je deželni odbor dovolil za italijansko zasebno gimnazijo v Pulju 15.000 K.

** Italijanski gimnaziji v Pulju vlada ne bo priznala pravico javnosti, tako gre glas po italijanskih listih. Italijani so zaradi tega seveda razljučeni zlasti, ker je Beck obljubil gimnaziji javnost podeliti nekako kot odškodnino za podpravljanje puljske policije in druge posebne odredbe za imenovano mesto. Sicer pa ni verjeti, da bi vlada vztrajala pri nameri, gimnaziji javnosti ne podeliti.

** Dopust je v svrhu dovršitve slovenskih učnih knjig dovoljen gimnazijskemu profesorju Reiserju v Novem mestu za 1908/09, dr. Gregor Pečjak, veroučitelj na 2. gimnaziji v Ljubljani pa bo 1. 1908/09. imel vsak teden samo 10 ur pouka. Profesorju Alfonzu Pavlinu pa je dovoljen dopust za prvi semester 1908/09, in sicer zaradi bolezni. Tudi ravnatelj Fr. Wisthaler v Ljubljani je dobil dopust za to šolsko leto. Kand. prof. Adolf Robida je imenovan za suplenta na gimnazijo v Kranju.

** Naučno ministrstvo je dovolilo šele sedaj, da se na kranjskih gimnazijah — izvzemu kočevsko in nemško v Ljubljani — poučuje grščina v tretjem in verouk v petem razredu v slovenskem jeziku.

Književnost in umetnost.

Popotnik. Štev. 9. letošnjega letnika objavlja to-le vsebino: 1. Avgustin Požegar: Telesni siločut in njegova higijena. — 2. Otilija Feigel: Prosto spise. — 3. Miro Šijanec: Tolstoj. — 4. Janko Polak: O podrobnem učnem načrtu. — 5. Eliza Kukovec: Vsestranska obravnava številnega obsega 1 do 10. — 6. Književno poročilo. — 7. Razgled: Listek. — Kronika. — Toplo priporočamo!

Politiški pregled.

* Deželni zbor. V štajerskem deželnem zboru je bil 26. pret. m. predložen računski zaključek za 1907, ki kaže, da je imela dežela v minulem letu skupno 28.516.898 K 55 vin. izdatkov, ki so bili pokriti s 50 in 55% dokladami z davkom na

pivo (v znesku 2.735.253 K), z 10% dokladami na vžitine v znesku 270 tisoč, z drž. prispevkom od osebnega doh. davka v znesku 184 tisoč in davka na žganje z 970 tisoč. — Končni deficit je znašal 1.085.007 K. Južna železnica hoče povišati zopet svoje tarife. Posl. Wellenhof upa, da vlada ne bo potrdila tega povišanja. Soc. demokrat Schacherl zahteva, naj vlada zapreči, da bi se to zgodilo. — Posl. Resel zahteva, naj se spremeni deželni red tako, da bo deželni zbor moral vsako leto vsaj 10 tednov zborovati, da reši najnujnejša vprašanja, tikajoča se deželnega gospodarstva. — V goriškem deželnem zboru je prišlo do čudnega sestrupljenja strank: Združili so se Faiduttijski furlanski klerikaleci s slovenskimi liberalci in slovenski klerikaleci z italijanskimi liberalci. Skupina Faidutti-Gabrček stoji proti skupini Pajer-Gregorčič ter je v vprašanju o sestavi verifikacijskega odseka že priborila svojo prvo zmago. Zdi se pa, da bo ta tudi zadnja, zakaj skupina Pajer-Gregorčič je na to zapustila dvorano in s tem onemogočila nadaljnjo razpravo. Ta skupina je tudi začela tehniško obstrukcijo. — Nemški radikali delajo v češkem deželnem zboru obstrukcijo. Dne 25. pret. m. so začeli obstruirati, ker ni med 4 aktuarni deželne zbornice nobenega Nemca. Konstatirali treba, da so bili oni 4 aktuarni (Čehi) imenovani v soglasju z nemškimi deželnimi odborniki. Wolf, Iro in drugi so torej ta izgovor kar iz trte izvili. Dne 26. pret. m. so začeli obstrukcijo še bolj lahkomišlno. Očitno so deželnemu maršalu knezu Lobkowitzu, da je proti poslovniku odrekel posl. Irotu besedo. Najbolj jasno karakterizuje postopanje teh nemških radikalcev dejstvo, da je morala biti izvoljena posebna komisija dveh čeških in dveh nemških poslancev v obrambo predsedništva, kiso mu nemški obstrukcionisti hoteli na vsak način onemogočiti poslovanje. Nemški poslanci so peli v češkem deželnem zboru „Die Wacht am Rhein“, kar je praško prebivalstvo neizmerno razburilo. Vsi ti škandali imajo pa očividno samo ta namen, prisiliti vlado, da zaključi zasedanje deželnega zbora in tako prepreči volilno reformo. Gospoda e reakcionarna in se boji vsake reforme, zato se dela radikalno. Ministrski predsednik Beck je povabil češke in nemške poslance na Dunaj na posvetovanje in hoče posredovati med njimi, da bi se pogodili in omogočili nadaljnjo zasedanje dež. zbora. Češki poslanci so izjavili, da ne gredo na Dunaj, ker se nimajo o čem posvetovati. Nemci so šli in so polni upanja, da se bo vlada uklonila njih terorizmu.

* Ministrska kriza? Dne 26. pret. m. bi se bil moral vršiti ministrski svet. Ko pa je ministrski predsednik baron Beck prišel iz Pešte na Dunaj, je odpovedal posvet, v katerem bi prišli v razgovor znani izgradni na Češkem, v Ptuj in Ljubljani. Iz tega sklepajo, da se majo koalicijsko ministrstvo. Baron Beck hoče prej pomiriti duhove, da prepreči mogočo krizo zaradi nasprotnih si mnenj in zahtev posameznih ministrov. Baron Beck tudi v najbolj kritičnem trenutku ne obupa. Posvetovati se hoče z voditelji strank, da reši zamotano situacijo. Že se je pogajal s Pradejem in Praškom. Baron Beck namerava poklicati na Dunaj tudi nekatere poslance s Kranjskega, Koroškega in Štajerskega. Položaj je res kritičen. Nemški poslanci s Češkega odločno zahtevajo, da vlada zaključi deželni zbor zaradi zadnjih dogodkov. Češki poslanci se upirajo tej zahtevi ter prete, da odstopita oba češka ministra. Mogoče pa je tudi, da odstopi samo nemški minister Prade, ki ga nadomesti Pacher ali dr. Rotter. Če se hitro ne poleže vihar, se bodo ponavljali nemiri v drž. zboru.

* „Arbeterwille“ o ptujskih dogodkih. Graški socialnodemokratski list ima iz Ptuja od svojega poročevalca, ki je vse dogodke sam videl, ta-le dopis: „Nemški kulturtregerji so napravili že v soboto predigro s tem, da so pred Narodnim domom rjuli in piskali, cknna razbijali in slovenske hiše ometavali z blatom. V nedeljo, ki je bila za Ptuj „veliki nemški dan“, so ubijali Slovence s svojo kulturo s palicami v glavo. Župan Ornig je poklical svojim šest stražnikom na pomoč 26 nemških stražnikov iz Maribora, Celja, Celovca in Beljaka, da bi odstranil žandarstvo pomoč. Na postaji in po poti v mesto je bilo vsako trenotje bolj nevarno. Vsa nemška mladina je bila preskrbljena s piščalkami, dorasli Nemci pa so imeli veseli dan. Mirno so mogli mlati slovenske hrbte, metati jajca in kamenje, polijati Slovence s črnolom, tuliti „Heil“, „Ubijte te slovenske pse“ in podobne besede. Ptujski Nemci so imeli zagotovljeno večino, ker jim je prišlo na pomoč mnogo preizkušenih nemških sil iz Maribora, Celja, da celo iz Grada. Slovence, ki so bili v manjšini, so si hitro poiskali zavetja v Narodnem domu. Če je kak Slovenec kaj rekel proti psokvam, ga je brž zaprla policija. Nemcev se policija ni dotaknila. Ko so se Nemci vsuli na kakega Slovence, je policija malo počakala, da je bil Slovenec dobro tepen, da ne bi Nemcem kazila veselja. Znano je, kako je neki obrtnik, ki ga podpira nemški šulferaj, mlatil z volovsko žilo Slovence po glavi in kako je drugi znani Nemec iz Maribora strgal Slovence klobuk in društveni znak in se je potem s svojim plenom bahal pred „nemškimi brati“. Nemci so bili

tako navdušeni zavoljo svojih uspehov, da so namlatili tudi nekaj svojih ljudi, ki so jih pomotoma imeli za Slovence.“

* Državna konferenca socialne demokracije. Z Dunaja poročajo: Na državni konferenci socialne demokracije se je razpravljalo tudi o narodnih sporih in Avstriji. Konferenca je brez debate sprejela resolucijo, v kateri protestira proti preganjanju narodnih manjšin in zahteva varstvo za vse narodne manjšine. Nadalje je konferenca energično protestirala proti postopanju oborožene sile povodom demonstracij v Ljubljani. Nadalje pozivlja delavce vseh dežel in narodov, naj z vsemi močmi nadaljujejo boj za splošno, enako in direktno volilno pravico za deželne zbornice in občine in si tako pridobi politično enakopravnost.

* Davčni predlogi državnega zbora. V parlamentu se bo na jesen razpravljalo o cellem kompleksu važnih davčnih načrtov. Že sredi oktobra se bo posvetoval davčni odsek o reformi bišnega davka, proti kateri so interese, ki so zavzeli stališče. S to reformo se na-lagajo deželam žrtve zlasti s tem, da se bodo morale pri novih stavbah za dobo šestih let odreči vsaki dokladi, nadalje s tem, ker bo davčni tarif znižan, bo hkratu znižan tudi temelj za odmero deželnih doklad. Zato bo brž-kone obenem sklicana nova enketa, na kateri se bo razpravljalo o saniranju deželnih finan-c, kar stoji v ozki zvezi z zvišanjem davka na žganje. Kakor znano, ni bilo mogoče v mino-lem zasedanju izvesti tega povišanja. Poleg tega se bo posvetovalo o finančnem načrtu direktnih osebnih davkov.

* O načrtu novega brambnega zaka-kona pripoveduje „Budapesti Hirlap“ nekatere posameznosti. Po novem načrtu se uvede 2letna vojaška služba za vso armado, izvzemši kavalerijo in artilerijo. Rekrutni kontingent se zviša na 160.000 mož; nastavi se več podčastnikov, ki bodo službovali čez predpisano službeno dobo. Rekrutni kontingent pri domobrancih se zviša na 214.000 mož, da bo torej domo-branstvo v miru šlo 420.000 mož. Nadome-stna rezerva se odpravi in se nadomesti z „ljudsko brambo.“

* Pravil vseslovanske časnikarske zveze avstrijsko ministrstvo za notranje stvari ni odobrilo. — Pravila more zavrniti vsaka vlada. To ne stane drugega nego potezo s peresom. Ali kaj je doseženo s tem? Mari avstrijska birokracija res tako malo umeva duha časov, da si domneva, da je s takim zbadan-em z iglo zagradila pot idejama, v katerih službo so se stavili naši novinarji? Avstrijski sistem naj postane enkrat pravičen in modern, pa se mu ne bo bati nobenih časnikarskih organizacij. Ideje pa pojdejo svojo zmagovalno pot dalje tudi preko avstrijske bi-rokracije. Ako krmilarji naše države menijo, da bi se dogodki razvijali z njim, pa se bodo proti njim. Ali hočejo, da se nad njimi zopet maščuje stari greh, da jim vsako pametno spo-znanje prihaja — prepozno?! Previdne in raz-sodne vlade ne delajo tako. Vladači se pravi predvidati. Predvidna vlada skuša dajati dogod-ko smer, ker drugače jo dogodki prehitujejo! Avstrijska vlada se jako moti, ako meni, da more z veksacijami preprečiti evolucijo v slo-vanskem časnikarstvu.

* Volilni boj v Dalmaciji. Dne 21. pret. m. se je v Spljetu vršila seja stranke prava, katere so se udeležili Prodan, dr. Drin-ković, dr. Škorce, dr. Marinković itd. Sklenili so vstopiti v volilni boj na vsi črti. Lista kan-didatov se sestavi šele, ko se zaslisi želje lo-kalnih organizacij. — Možnost kompromisa bo odvisna (kakor poroča „Velebit“) od posameznih oseb in od okolščin.

* Grof Bobrinski, poslanec ruske dume in znani govornik na praški vseslovanski kon-ferenci, je obiskal Trst. Poučil se je natančno o narodnih in gospodarskih razmerah tamošnjih Slovencev.

* Neodvisnost Bolgarske. Iz Berlina javljajo: V tukajšnjih dobro obveščenih krogih se smatra, da se Bolgarija v kratkem proglasi kraljestvom. Tak korak ne bi v javnem mnenju — vzlic tesnemu prijateljstvu Nemčije za Tur-čijo — našel neugodne sodebe.

* Zveza katoliških modernistov. V Fuldi na Nemškem se je ustanovila prva mednarodna zveza katoliških modernistov, v prvi vrsti duhovnikov. Doslej je že 230 članov duhovnikov. Vodstvo je izročeno svet-njakom, da se duhovniki na ta način izognejo proganjanjem.

* Ogrsko. Ogrski parlament zopet zho-ruje. Predsednik ministrstva Wekerle je pred-ložil državni proračun, ki kaže 1.555.777.976 kron dohodkov in 1.555.729.907 kron stroškov, torej 48.069 K prebitka. Skupni izdatki so po-višani za 2.100.000 K. — V četrtek 24. pret. m. je minilo 40 let, kar je bila sklenjena ne-srečna ogrsko-hrvaška nagodba. In ako uva-žujemo sedanje dogodke pod vlado nasilnika Raucha, moramo reči: žalosten jubilej! — Slovaška narodnostna stranka je priredila v 15 krajih ljudske shode, na katerih se je prote-stiralo proti pluralni volilni pravici. — Iz Strass-burga javljajo: Glavna skupščina luteranskega društva za podpiranje nemštva „Gustav Adolf“ je priznala nemški občini Kerest na Ogrskem dar 23.586 mark, a prezrla je prošnje neke občine v Braziliji in neke druge na Vestfal-skem. — Socialnodemokratski list „Nepszava“

je priobčil podatke iz načrta volilne reforme, ki ga minister za notranje stvari grof Andrássy predloži poslanski zbornici. Ogrski brz. biro je k temu zvedel sledeče: V statističnem osred-njem uradu izdelujejo po ukazu ministra za notranje stvari celo vrsto raznih statističnih iz-kazov, ki so v zvezi z deli glede načrta vo-lilne reforme. Neki izkaz, ki ga statistični urad sploh ni predložil ministru za notranje stvari, je prišel v roke lista „Nepszava“ in na temelju teh podatkov je ta list spisal omenjeni članek. V tej stvari se je uvedla preiskava. — Kakor poročajo iz Budimpešte, bo madjarska ljudska stranka odločno proti pluralni volilni pravici. Ljudska stranka namerava celo sodelovati v borbi, ki jo zaprične opozicija proti reformi. Ljudska stranka postopa v teh stvareh povsem sporazumno z avstrijskimi kršč. socialnimi krogi. Ako se ljudska stranka zares pridruži opoziciji, tedaj bi bil omajan ne le položaj v večini, ampak tudi položaj vlade tem bolj, ako se uresničuje vesti, da se postavi na dnevni red vprašanje rekrutnega kontingenta.

Jubilejski dar.

Učiteljsvo — sebi! Učitelj-stvo postojinskega okraja na-mesto venca na grob tovarišu Ludoviku Kranjcu 25 K; doslej darovanih 3529-85 K. Bog plati!

Vestnik.

Učiteljski dobrotniki. Društvo za zgradbo učiteljskega konvikta so darovali: Omizje v gostilni g. Fortune na Vodovodni cesti v Ljubljani 15 K z željo: „Slovinci, pri-hitite v Prago! Povspnimo se navzgor, a ne hodimo navzdol! Sežansko učitelj-sko društvo, 4. rok pokroviteljine 50 K; gđc. Olga Jenkova v Litiji nabrala 7 K; gospodje dijak-i-diletantje del do-bička v Mengšu 5 K; svet inteligence iz Ko-stantjevice na izletu v Sv. Križ 14 K za par „cegljav“; Učiteljski kvartet pod Semiško šolo v družbi dražestnih gospic M. zložili 6 K. Bog plati!

Letnino za učiteljski konvikt je plačal tov. Tomo Bitenc iz Dragatusa. Hvala!

Besedilo k E. Adamovičevi spevoigri „Slava cesarju Francu Jožefu I.“ za učence se dobiva v Učiteljski tiskarni po 10 h knjižica. Tovariši, sezite po njej!

Vsaka šola naj si naroči za lokalno učiteljsko knjižico vsaj po en izvod E. Ada-mičeve spevoigre „Slava cesarju Francu Jo-žefu I.“ Tako tudi vsaka okrajna učiteljska knjižnica. Cena knjigi je 5 K. Naroča se v Učiteljski tiskarni. Čisti dobiček je namenjen „Učiteljskemu konviktu“.

V Kočevju napadeni in pobiti slo-venski otroci. Dečka železniškega uradnika v Kočevju so šolski tovariši pobili s kamenjem. Napadeni so bili tudi drugi otroci. Taka kul-tura se vceplja v mlada srca Kočevjarjev. Istemu uradniku so napisali na kuhinjska vrata: Nieder mit den krainerischen Schweinen.

Družba sv. Cirila in Metoda ima poleg Bleiweis-Vodnikovih, Polakovih tudi nekaj Jurčičevih razglednic v zalogi. Te razglednice so se izdale prvotno v korist ženski šentpetr-ski podružnici. — Rodoljubi, segajte pridno po družbinih razglednicah!

Učiteljska imenovanja na Štajer-skem. Deželni šolski svet je imenoval nadučiteljem pri Sv. Duhu v Halozah def. učitelja v Majšperku Franca Šegulo, v Studenicih def. učitelja v Spodnji Poljskavi J. Koka, v Selah pri Ptuj def. učitelja pri Sv. Bar-bari v Halozah Rud. Kocmuta in na Ptuj-ski gori def. učitelja v Dobrni Leop. Čulka. — Definitivno so nastavljeni: v Dramljah Tereza Čvar, pri Sv. Križu na M. p. Karel Mav-rič, v Selah gospa Kocmut-Kranjc. Prestavljen je Železnik od Sv. Benčesla k Št. Jurju v Slov. gor.

Družba sv. Cirila in Metoda je iz-dala v oslavo jubilejnega leta dve mladinski knjiigi: „Naš cesar Fran Josip I.“ (cena 40 v) in „Franc Jožef I.“ (cena 30 v). Priporočamo jo vsem šolskim vodstvom in krajnim šolskim svetom, da si jo nabavijo ter razdele med otroke. Čisti znesek pripade družbi, knjiga sama pa je zelo primerna jubilejnemu letu. Naročila je oglašiti družbi sv. Cirila in Metoda v Ljubljani, katerim se bode zastoj prilagala knjiga „Andrej baron Čehovin“, slavni slovenski junak.

Družba sv. Cirila in Metoda je po-slala „Češka akcijska pivovarna“ v Čeških Budjevoicah K 19 260 kot provizijo za 963 hl piva, razprodanega na Kranjskem od 1. ju-nija do 23. septembra 1908. Gotovo lep znesek za tako kratko dobo. Slovinci sami pa morejo ta znesek podesetoriti s tem, da naročajo iz-ključno le pivo omenjene pivovarne. Le žal, da se mnogo toči „Meščansko budjevojsko pivo“, katerega glavna zaloga pri nas je v Sp. Šiški. To pivo prihaja od meščanske pivovarne, ki je najhujša nasprotnica Čehov v Budjevo-icah, ki podpira „Schulverein“ in absoluti-stično postopa napram češkim uslužbenecem. Započeta gospodarska emancipacija pri nas naj se pospešuje i s tem, da se naroča akcijsko pivo, saj se s tem podpira našo družbo, na-